

Советна А. В.,*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри прикладної лінгвістики та перекладу
Черкаського державного технологічного університету
<https://orcid.org/0009-0001-7632-2626>***Грон Ю. Г.,***кандидат філологічних наук,
доцент кафедри прикладної лінгвістики та перекладу
Черкаського державного технологічного університету
<https://orcid.org/0000-0002-0261-7843>*

НЕОФІЦІЙНИЙ ЛИСТ ЯК ФОРМА НАРАТИВУ В РОМАНІ МЕКСИКАНО-АМЕРИКАНСЬКОЇ ПИСЬМЕННИЦІ АНИ КАСТІЛЛО «ЛИСТИ ДО МІКСКВІГУАЛА»

Анотація. Стаття зосереджена на особливостях епістолярного роману письменниці чикана Ани Кастілло «Листи до Міксквігуала». Як романістка, Ана Кастілло також виступає своєрідним етнографом. Наратив порівнює та протиставляє життя жінок у Мексиці та Сполучених Штатах в етнографічному стилі дискурсу, який є одночасно інтерпретаційним та об'єктивним. Кастілло прагне звернутися до канонічних патріархальних структур, які створюють гендерні обмеження та легітимізують гнітючі практики як в англо-, так і в чікано-культурах, а також виступає проти виключення цінностей та досвіду чікано-феміністок з канону англо-американських феміністичних практик. Робота Кастілло включає деконструкцію, переговори, посередництво та утвердження позитивного голосу чікана, голосу, присвяченого самовизначенню чікана; таким чином Кастілло залучається як читач власного тексту, а також як його автор. У цьому романі представлено поєднання сексу, насильства та утвердження маскуліності. В статті досліджуються композиційні особливості новаторського твору та структура самих листів. Роман порівнюється з «Грою в класици» Кортасара та Епосом дороги Сервантєвського Дон Кіхота. Роман є пазлом з листів, які є здебільшого неофіційними, з огляду на те, що адресатом є подруга, яка не відповідає на листування та сама авторка листів, що названо інтерпретативним листуванням, само-рефлексією. Аналізується навмисне уникання письменницею певних структурних компонентів, її гра з лексикою та граматикую, англійською та іспанською мовами. Все це є її зброєю проти домінуючої культури та маргінізації. Образ змії також слугує цій меті. Він нагадує про богиню землі Коатлікуе – тут говорить про себе індіанське коріння Ани Кастілло. Образ люстра теж є глибоко символічним. Сама форма наративу листування є заміною стосунків між чоловіком та жінкою, це дружба жінок, здатність вижити в маскулінному світі.

Ключові слова: чикана, неофіційні листи.

З огляду на прагнення вітчизняних науковців переоцінити літературне надбання Сполучених Штатів, єврейському, індіанському, азіатському компонентам в літературі США приділяється неабияка увага. Зарубіжні дослідники неодноразово зверталися до вивчення мексикано-американської літератури,

доказом чого є праці з теорії, еволюції жанрів, аналізу творів окремих письменників. В США творчістю мексикано-американської письменниці, драматурга, поетеси, публіциста та перекладача Ани Кастілло займаються Норма Аларкон, Альвіна Квінтана, Ерлінда Гонсалес-Беррі, Барбара Куріель. Творчість письменниці представлена романами «Листи до Міксквігуала» (Mixquiahuala Letters, 1986), «Сапогонія» (Sapogonia, 1990), «Так далеко від Бога» (So Far From the God, 1993), «Почисть мого кохання як цибулину» (Peel my Love Like an Onion, 1999), «Моя дочка, мій син, орел, голуб: Ацтекські канти» (My Daughter, My Son, the Eagle the Dove: An Aztec Chant, 2000), «Аква-рельні жінки, непрозорі чоловіки. Роман у віршах» (Watercolor Women, Opaque Men: A Novel in Verse, 2005), «Охоронці» (The Guardians, 2007), «Дай це мені» (Give It to Me, 2014) віршами та документальною прозою. А. Кастілло є упорядницею літературного журналу «Жінка третього світу». В 1988 році романістці було відзначено жіночою фундацією Сан Франциско за досягнення в галузі літератури. Її твори широко визнані не тільки в Сполучених Штатах, а й у Великобританії, Німеччині, Польщі. У вітчизняній критиці до літератури чикана зверталися поодинокі вчені як до маргінальної площини американської культурної спадщини, однієї з поміж інших, тож дана субтрадиція ще не ставала об'єктом окремого повноцінного дослідження, це ж стосується і творів Ани Кастілло.

В цьому дослідженні ми звернемось до особливостей першого роману Ани Кастілло «Листи до Міксквігуала», що здобув нагороду Америкен Бук Аворд. Окремим об'єктом дослідження виступить художнє новаторство авторки в контексті літератури чикано (мексикано-американської літератури). Кожен з восьми романів є неповторним, вона експериментує з формою, стилем, структурою, композицією, таким чином привертаючи увагу до своїх непересічних робіт. Почуваючись маргінізованою, письменниця робить все можливе, щоб виокремитися з натовпу та зайняти чинне місце серед визнаних американістів.

На наш погляд надзвичайно цікавою є композиційна структура твору. Роман складається з сорока листів, кожен є окремою історією. Письменниця у передмові звертається до читача: «Шановний, читач! Маю зазначити, що цей роман – не той текст,

котрий читається з початку до кінця. Листи пронумеровані, що дозволяє мені запропонувати три відмінних шляхи прочитання роману. Для Конформіста доцільним буде прочитати листи 2, 3, 6, 7, 9, 10–27, 30, 31, 35, 39, 40, 37, 34. Для циніка – 3, 4, 6–12, 14, 16, 18–33, 35, 36, 13, 37, 38. Для Дон Кіхота – 2, 3, 4–10, 12–33, 35, 37, 1. Звісно, Ви можете читати кожен лист як окрему історію. Щастя Вам” [1, с. 9–11].

Кастілло присвячує роман мексикано – американському письменнику Хуліо Кортасару. Композиція його роману така ж як і у Кастілло. Обидва романи “Листи до Міксквігуала” (Mixquiahuala Letters, 1986) Ани Кастілло та “Гра в класики” (Hopscotch, 1963) Хуліо Кортасара побудовано як ланцюг епізодів, непов’язаних між собою. Отож читати їх можна починаючи з останнього листа і закінчуючи першим, вибірково чи традиційно з початку до кінця. Роман вирізняється незвичайною структурою. Згідно з передмовою, залишеною самим письменником, у книзі є відразу «багато книг», проте, як мінімум, Кортасар пропонує дві техніки читання: звичайну, до якої входять перші дві частини роману – «По той бік» і «По цю сторону» і в яких завершується основний сюжет, і читання за спеціальною схемою, згідно з якою, слід також читати розділи із частини «З інших сторін». Порядок, у якому слід читати книгу, встановлений самим письменником – йому можна слідувати за допомогою схеми чи покажчиків наприкінці кожного розділу. У схему потрапляють усі розділи роману із трьох частин, крім передостаннього 55 другої частини «По цей бік», який замінено розширеною 133-ою главою частини «З інших сторін».

Відомий літературознавець Барбара Куріель вважає, що замінивши роман з традиційною кінцівкою на твір, котрому бракує сталої розв’язки роман А. Кастілло надає більш правдоподібний хоча і невирішений коментар. Письмениця не тільки відмовляється від зафіксованого кінця, а й допомагає адресату детермінувати свій вибір. Подібна структура роману піднімає питання домінування та контролю. У жанровому плані роман можна вважати “епосом дороги”. Це своєрідний жанр подорожі, руху головного героя по дорозі життя, у просторі та часі. Класичним прикладом такого жанру є сервантівський “Дон Кіхот”.

Головна героїня роману молода метиска Тереза пише листи своїй подрузі Алісії. Процес написання листа для Терези завжди хвилюючий. Виливши свої турботи на папері, вона не обов’язково заспокоюється. Як вона зазначає в листі 16 “ставши обличчям до люстра, душа тремтить” [1, с. 55]. Але у неї є потреба писати. Хоча це не допомагає встановити душевний спокій, у неї з’являється нове розуміння своєї сили. Сила народжується з розуміння структурності реальності. Процес письма надає оповідачці можливість деконструювати ідеологію пригнічення та створити свою власну реальність, включаючи до неї і своє “я”. Внутрішній читач роману це подруга, що не відповідає на листування. Звісно, іншим адресатом є сама Тереза. Для протагоністи писати листи – це можливість їх перечитати, так зване “інтерпретивне перечитування” [2, с. 75]. Мусимо погодитись з Аною Кастілло, що читання змінює погляд на вчинки, події в тексті.

Зважаючи на обраний порядок читання, листи викривають різне ставлення поетеси до себе і подруги. Якщо книга закінчується першим листом, легко дійти висновку, що листи спрямовані на нове вирішення та вказують на зрілість обох протагоністок. Здається жінки планують нову подорож до Мексики.

Тереза усвідомлює, що все буде по іншому. “В 30 років я почуваюся ніби розпочинається нове життя – доросле” [1, с. 15].

Якщо читач обере шлях, запропонований конформісту, він побачить, що обоє жінок входять в нову фазу життя рішуче та впевнено. Алісія щойно вступила до першого жіночого шоу, тепер вона в змозі виразити, накопичений роками, гнів і відмовитися від існуючого ладу. Тереза ж збирається поїхати додому в Мексику, де вона з сином житиме в любові та відданості свекрів. Тереза викладатиме в Мексиці. Такий підхід є конформістським оскільки базується на роз’єднаній жіночій дружбі. “Я” кожної дає про себе знати.

Цинік обере третій із запропонованих Аною Кастілло шляхів. В останньому листі Тереза сердито запитує подругу як довго на її думку вона мусить зносити тортури. Тереза ревнує Алісію до свого ексдруза. Перед читачем новий сюжет, котрий свідчить про те, що чоловік завжди ставатиме між жінками.

Тереза вживає займенник “я” з малої літери для свого визначення. Мексикано-американський критик Тані Бенет вважає, що причиною цього є бажання Терези зруйнувати авторське “Я” [3, с. 13]. Сама ж письменниця пояснює вживання особового займенника “я” з малої літери, тим, що хоча листи і не датовані, все ж контекст говорить про те, що дія відбувається у середині семидесятих років, коли з малої літери особовий займенник “я” був ознакою поезії протесту. Тереза бачить в собі політичного діяча і сподівається стати поетесою, це й обумовлює вибір займенника.

Література чикано/а (чоловіча мексикано-американська література/жіноча мексикано-американська література) опинилась в двозначній ситуації між мексиканською та американською культурами. Перед нею стоїть задача сформулювати власну ідентичність за межами цих перспектив. Література чикана намагається звільнитися від патріархальної інтерпретації мексиканської культурної традиції та історії, а також від обмеженості англо-американського феміністського руху, котрий не прийняв культурну та етнічну відмінність жінок. Роман “Листи до Міксквігуала” є ілюстрацією чикана, затиснутих між двох полярностей. Мексикано-американки наближаються ближче до самовизначення шляхом пошуку та синтезу аспектів з обох культур. Терезі відомо про конфліктуючі особистості, що вона їх уособлює. Вона як метиска є з одного боку є мексикано-американкою, а з іншого – індіанкою. Як католичка вона увібрала в себе догми християнства; надбання корінних американців великою мірою знайшли відображення в католицькій традиції культури метисів, отож вплинули і на неї. Тереза як ерудована особа має зневажати забобони. Вона ж вірить в існування чорних сил. Сила, котра веде роман це неабияке бажання Терези створити власне “я”, вільне від впливу мексиканської та американської культур.

Листи написано англійською і що типово для листів друзів, їх тон неофіційний. Проте час від часу автор пише іспанською, щоб продемонструвати особливу близькість, чи в момент душевного неспокою, як в листі 31 – “Querida Alicia” [1, с. 114], “Este niño no tiene cuna su papa es carpintero el le hara una” [1, с. 110]. Так, щоб зобразити тітку Феломену, вона використовує іспанську мову, щоб підкреслити близькість стосунків. Тереза вживає ідіоматичні та сленгові вирази для створення фамільярного тону. Всі листи є неофіційними чи поетичними, написані зазвичай, щоб відобразити чи переглянути події, ідіоми чи сленг з’являється рідко.

З іншого боку, Тереза згідно білого американського академічного стандарту вживає більш витончений тон. Так в листі 11 вона пропонує пояснення своїх багатогранних стосунків з Алісією. “Суспільство нас поглинуло і ми вже не можемо існувати окремо від його вимог”. В цьому ж тоні в листі 14 вона говорить про вроду подружки “я звертаюсь до тієї внутрішньої краси, котра притаманна людям дипломатичним та розважливим для розради за відсутність вроди” [1, с. 51]. В цьому ж абзаці Тереза вдається до більш поетичного тону: “Ти тримасш своє дівоче незаймане волосся довгим, довгим, ніби змія звисає вниз хвостом з вузьких пагорбів твого хребта. Надавати антикварної цінності жіночій вроді зовні прекрасно. Тобі відомо про це. Тому ти маєш таке волосся, розчісуєш його витончено як волокно коштовного шовку” [1, с. 51]. Тереза поперемінно вживає то офіційний, необхідний для розуміння аудиторії “мейнстріму”, то неофіційний тон, який неодмінно асоціюється з культурою метисів. Тереза переходить від англійської до іспанської мови. Оскільки вона не спроможна висловити думки мовою корінних американців, вона з готовністю пише іспанською, навіть інколи вимовляючи англійські слова як іспанські, наприклад “Nuyorquina” замість “New Yorker” [1, с. 18].

Важко класифікувати листи письменниці. Вона звертається до адресата по різному: Dear Alicia (Більш офіційно, але також підходить для неформальних листів); my sister, companion, friend; Alicia; Alicia! (Знак оклику в кінці вважається більш емоційним за кому). Автор не використовує такий структурний елемент як вступ, де зазвичай міститься питання до отримувача, згадка про попередній контакт чи причину листа. Вона не питає в Алісії як вона почувається, чи все в неї гаразд, переходить безпосередньо до самого листа. Водночас вона реагує на попередній контакт, що є типовим для неофіційного листа. “Ours was a relationship akin to that of an old wedded couple” [1, с. 53]. Жодного разу не вказується мета написання листа. Зберігається формат неофіційного листа в основній частині листа, де автор розповідає про новини, подорожі, зміни в житті, важливі рішення у вільному форматі. Лише в двох випадках – в листах 34, 38 А. Кастілло завершує притаманним неофіційному листу чином із закликом до дії та побажання. “God bless and keep you, Alicia. I hope your upcoming trip to Europe will lead you to a place you’ll want to go back to and call home too” [1, с. 125], “Maybe we can plan a visit, a visit to make a new plan. I don’t want to ramble, I want to talk with you again” [1, с. 130]. В кінці мав би бути підпис та ім’я відправника. В більшості випадків підпис відсутній, зрідка з’являється слово “Always” [1, с. 117], “Love” [1, с. 127], “See you soon” [1, с. 20]. Ім’я ж варіює від T, Teresa, Tere, до повної його відсутності. Тож, дослідивши структуру 40 листів, ми дійшли висновку, що письменниця навмисно відхилилася від стандартної форми, (додавання чи пропуск певних структурних частин), що загалом є рисою неофіційного листування. Що ж до лексики, то є також певні відхилення. Використання розмовної лексики, сленгу, неформальних скорочень, фразових дієслів і слів з переносним значенням є помірним, тон загалом поміркований, скорочень не багато, так само як і фразових дієслів. Однак листи не можна назвати офіційними, оскільки часом вживається лайка “Motherfucker, why didn’t you just leave?” [1, с. 138]. Часом є порушення граматичних правил, з опущенням підмета, присудка, особливо в тих листах, де є віршована форма “You bitch! [1, с. 115].

Водночас є риси, притаманні офіційним листам. Тон вічливий, стриманий, за деякими виключеннями. Чітка структура з розподілом тексту на абзаци, кожний з яких має власну функцію; використання слів-зв’язок для поєднання речень.

Якщо ретельно дослідити листи, то можна дійти висновку, що письменниця свідомо, чи підсвідомо підбирає стиль листування, коли йдеться про листи, призначені конформісту, циніку та ідеалісту (Дон Кіхоту). Тож подібна форма нарративу дає письменниці можливість досягти мету, донести послання, бути почутою [4].

Варта уваги і сюжетна лінія. Система патріархальних правил в Сполучених Штатах і Мексиці представлена амбівалентно так як і в метафорах, що розкривають властивості змії як обійняти так і задушити. Алісія приєднується до групи жінок з надією стати незалежною і щоб просунутися по кар’єрі. Група нав’язує обітницю безшлюбності як правило вступу до їх об’єднання. Проблеми, з якими стикається Алісія, ставши членом групи, з’являються через “відсутність того, що вона не могла точно вказати на щось, окрім природи, що дала їй тіло і дух не зважаючи на перепони суспільства. Чоловік і жінка належать одне одному” [1, с. 12]. Алісії потрібна родина, хтось з ким вона могла б розділити радощі життя. В її житті з’являється в’єтнамський ветеран Абдель. Тереза вважає, що подружка шукає схвалення чоловіка через “сексуальні відносини” [1, с. 45]. Сама ж Тереза зраджує свою групу, коли повертається до чоловіка. Навіть покинувши його вдруге, вона порівнює обітницю безшлюбності з тим “щоб відкусити собі носа аби дошкулити обличчю” [1, с. 111].

Образ руки, яка тримає Терезу як в пастці посилюється метафорою змії, зображує стосунки чоловіка і жінки. Тереза зізнається, що відштовхнувши чоловіків на нетривалий час вона з двома подружками, жили разом, набираючись сили одна в одній. “Нашим розумом заволодів образ змії, що погрозувала оповити наші змучені серця” [1, с. 44]. В листі 21 від третьої особи зображено зачарованість чи то Терези чи Алісії зміями, нав’язана комплексним образом богині землі Коатлікуе. “Прогулюючись вздовж берега хтось підняв зламану гілку і повільно щось намалював на піску. Вона намалювала змію “S”. Вона намалювала ще одну змію “S” Дві змії “SS”. Вона була одержима зміями. Жінка – змія, Коатлікуе” [1, с. 72]. Образ змії є символом жінки без влади, це образ, що залежить від патріархальної системи.

Образ змії є теж амбівалентним. В листі 19, зображуючи Мексику, Тереза говорить про подвійні стандарти місця, яке б вона назвала Батьківщиною, але яке її відштовхує як “революційну, бо єдиною повагою на яку може розраховувати жінка це та з якою джентльмен відноситься до леді, звісно, ми не леді” [1, с. 65]. Батьківщину вона зображує образом змії “Мексика. Туга, і права, і неправа, її обійми такі тугі, що не дають дихати” [1, с. 65].

Метафори релігійної і політичної монолітності використовуються для викриття подвійності, форма, яку обирає головна героїня – листи. Метафорично, листи функціонують як дзеркало, не тільки викривають образ, але і деконструюють його [5]. Коли Тереза зустрічає Альваро Переса на центральній площі мексиканського міста, вона вбачає в ньому власне відображення як “результат індійського духу взаємних пращурів” [1, с. 54]. Тереза зазначає “коли людина стає обличчям до люстра, душа тремтить” [1, с. 55]. Але різні погляди

Терези і Альваро на світ незабаром роз'єднують їх. Відмінності в поглядах спричинені насамперед приналежністю до різних статей в культурі, що засуджує жінку, яка подорожує без супроводу чоловіка. Ідеал корінного американського надбання прашурів "дому" не відображає сутності в повній мірі, отож протагоніста змушена повернутися до дзеркала більш фрагментарного і нестійкого – своїх листів [6].

Оскільки в тексті вживається образ дзеркала, коли говориться про стосунки двох жінок, їх відображення одна одної спрацьовує парадоксально проти їх особистостей. Кожна з жінок в іншій вбачає свої власні потреби і залежність. Вони люблять одна одну більш ніж чоловіки та "жадають побачити іншу, що змінилася на краще у своєму власному відображенні" [1, с. 67].

Тож роман є успішним та непересічним, письменниці вдалося донести свою самодостатність та автентичність власної культури за допомогою епістолярного жанру. Наступні романи суттєво відрізняються структурно, проте так само є неординарними та будуть об'єктом дослідницьких розвідок в майбутньому.

Література:

1. Castillo, Ana. *The Mixquiahuala Letters*. New York: Doubleday, 1986. 138 P.
2. Greenblatt, Stephen. *Renaissance Self-Fashioning: From More to Shakespeare*. Chicago, Uni. of Chicago Press, 1980. 344 P.
3. Quintana, Alvina E. "Ana Castillo's *The Mixquiahuala Letters*. The Novelist as Ethnographer." 1980. p. 72–84.
4. Bower, Anne. *Rewriting the Self, Writing the Other: An Investigation of Recent American Epistolary Novels*. West Virginia U, 1990. 231 P.
5. Gonzales-Berry, Erlinda. *The Subversive Mixquiahuala Letters: An Antidote for Self-Hate*, 1991. p. 227–240.
6. Irigaray Luce. *Speculum of the other Woman*. Ithaka. N. Y.: Cornell U. P., 1992. 376 P.

Sovietna A., Hron Yu. Informal letter as a form of narrative in the novel "The Mixquiahuala Letters" by Mexican-American writer Ana Castillo

Summary. The article focuses on the peculiarities of Ana Castillo's epistolary novel "The Mixquiahuala Letters". As

a novelist Ana Castillo also acts as a kind of ethnographer. A narrative compares and contrasts the lives of women in Mexico and the United States in an ethnographic style of discourse that is both interpretive and objective. Castillo is concerned to address the canonical patriarchal structures that create gender limitations and legitimize oppressive practices in both Anglo and Chicano cultures and also she opposes the exclusion of the values and experiences of Chicana Feminist from the canon of Anglo-American feminist practices. The work of Castillo involves the work of deconstructing, negotiating, mediating and asserting a positive Chicana voice, a voice dedicated to Chicana self-definition; in this way Castillo engages as a reader of her own text as well as its author. The conjunction of sex, violence, assertion of masculinity is represented in this novel. The article examines the compositional features of the innovative work and the structure of the letters themselves. The novel is compared with Cortázar's "Hopscotch" and Cervantes's *Don Quixote*. The novel is a puzzle of letters, which are mostly informal, given that the addressee is a friend who does not respond to the correspondence and the author of the letters herself, which is called interpretative correspondence, self-reflection. The writer's deliberate avoidance of certain structural components, and her play with vocabulary and grammar, in English and Spanish, are analyzed. All this is her weapon against the dominant culture and marginalization. The image of the snake also serves this purpose. It is reminiscent of the goddess of the earth Coatlicue – here Ana Castillo's Indian roots speak for themselves. The image of the chandelier is also deeply symbolic. The very form of the narrative of correspondence is a substitute for the relationship between a man and a woman, it is the friendship of women, the ability to survive in a masculine world.

Key words: chicana, informal letter.

Дата першого надходження статті до видання: 20.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 17.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.04.2026